

Bakı! Bakı!

Baş məqalə—Betti Bleyer

Mənbə: Azerbaijan International jurnalı - Aİ 8.2 (Yay 2000)

© Azerbaijan International

Bu yaxınlarda keçirilmiş “Kim milyoner olmaq istəyir” amerikan TV şoularının birində yarış iştirakçılarından biri hər dəfə qazandığı 250000 dollarlıq məbləği iki dəfə artıraraq müvəffəqiyyətlə mərhələdən mərhələyə keçdi və müəyən kateqoriyada dayandı.

Qafqazı hətta uzaqdan tanıyan adama belə bu sual çox sadə gəlirdi: “Gürcüstan respublikasının paytaxtı haradır?”

Oyunun qaydaları iştirakçıya istədiyi adamla telefon vasitəsilə məsləhət almağa imkan verirdi. O bunu etdi. Lakin həmin adam da cavabı bilmədi. Onlar hətta ona dörd cavabdan iki səhv cavabı kənarlaşdırmağa imkan verdilər. Amma 50-50 şansına baxmayaraq o yenə də əmin deyildi. Sonda sual onun milyonun arxası ilə baxa-baxa qalması ilə qurtardı. O hətta yığdığı pulun da əlindən çıxma biləcəyindən qorxub suala cavab verməklə şansını yoxlamaqdan belə imtina etdi.

Coğrafiya dərsləri?

Şübhəsiz ki, həmin şəxs cavabın Tbilisi olduğunu bilmədiyinə görə özünü hələ də qınayır. Çox güman ki, bunu bilməməyində günahın hamısı onda deyil. Günah mediyada görülməlidir. Günah bizim təhsil sistemimizdə görülməlidir. Burada, ABŞ-da, bizdə belə bir tendensiya vardır ki, biz öz kameralarımızı xarici ölkələrə əsasən orada böhran baş verən zaman, yəni insanlar ədalətsizcəsinə müharibədən və ya təbii fəlakətlərdən əziyyət çəkən zaman yönəldirik. Bizim təhsil sistemimiz də dünya coğrafiyasının keçilməsi sahəsində dəqiq paradigma deyildir. Şübhəsiz ki, bu şəxs Gürcüstanın Sovet İttifaqı deyilən müəmmalı bir qurumun tərkibində olduğu dövrdə böyümüşdür. Müəllimlərimiz tez-tez Rusiya və Sovet İttifaqı terminlərini işlədirdilər. Bu da bizdə belə bir təəssürat oyadırdı ki, o böyük ənginlikdə yalnız ruslar yaşayır.

Ancaq oyun şousu məni düşünməyə vadar etdi. Mənim üçün maraqlı idi, görəsən eyni sualı Azərbaycanın paytaxtı haqqında versəydilər necə olardı? İştirakçıların çoxsu çaşqın qalardımı? Bəlkə də, yox, ancaq bəlkə də bu nikbin fikirdən başqa bir şey deyildir.

Əlbəttə ki, Azərbaycanın tanınması indi 1991-ci ildə yenidən müstəqillik qazandığı və dünyaya debüt etməyə başladığı dövrə nisbətən dəfələrlə çoxdur. Xatirimdədir ki, 1993-94-cü illərdə mən Bakıya zəng vuranda zənglər yerli ABŞ operatorları vasitəsilə çatdırılırdı. Onlarda Bakının harda yerləşməsi barədə təsəvvürləri belə yox idi. Nə, Bakı? O, hardadır? Bəs Azərbaycan hardadır? Sən onlara o ayda yerləşir də deyə bilərdin!

“Azərbaycan” adını dəfələrlə hərf-hərf deməli olurduq. Hətta təyyarə biletləri satılan agentlikdə də şirkətlərinin oraya mütəmadi uçuş etmələrinə baxmayaraq məndən Bakının harada yerləşdiyini soruşduqları hallar olub. Bir dəfə 1997-ci ildə İnternetdə ümumi səyahət saytlarına nəzər yetirərkən Hyatt Regency Bakı-nın siyahıda adının Abidcanda, Afrikada Fil Dişi Sahili respublikasının paytaxtında yazıldığını gördüm!

İnternetdə Ensiklopediya

Bu jurnalda bizim Azərbaycan Sovet İttifaqının kölgəsi arxasında qaldığı bir dövrdə yaranan informasiya blokadasını aradan götürmək cəhdi ilə keçən səkkiz il ərzində necə gecə-gündüz kompüterlərimizi “yağır” etməyimiz barədə gedən söhbət heç də mubaliğə deyildir.

Nəticə etibarilə indi xaricilərin ingilis dilində Azərbaycan haqqında məlumat ala bilməsi üçün həddindən çox informasiya vardır. Faktı əsaslanıb deyə bilərik ki, onlar bundan istifadə edirlər. Məsələn, 1996-cı ildə biz ilk dəfə Azer.com saytımızı açanda biz hər həftə saytın 1000 dəfə açıldığını görəndə çox sevindik. İndi isə bizim saytımız İnternetdə Azərbaycan haqqında olan ensiklopediyaya bənzər bir şeyə çevrilmişdir. Ümumilikdə 970 məqalədən, 1700 şəkilədən, və 70 musiqi nümunəsindən ibarət 29 nömrəmiz artıq saytda yerləşdirilmişdir. Keçən həftə ərzində saytımıza BŞ, Kanada, BB, Rusiya, İsveç, Almaniya, Danimarka, Avstraliya, İtaliya, İsveçrə, Yaponiya, Türkiyə və Azərbaycan daxil olmaqla 30087 dəfə “baş çəkmişdir”. Səkkiz ay bundan qabaq 1990-cı ildə milyonuncu “gəlişi” qeydə almışdıq.

Mədəniyyət sorğuları

Marağın getdikcə artması bizi sevindirir. Çox vaxt bizim ofis Azərbaycan haqqında informasiyanın aydınlaşdırılması ofisinə çevrilir. Gündəlik olaraq bizə saysız-hesabsız sorğular ünvanlanır. Məsələn üçün bu həftə bir yaponiyalı bizə Azərbaycanın ən çox nümunəvi opera, balet və simfoniyalarının musiqi notlarını (Hacıbəyov, Əmirov, Qarayev) axtardığını yazmışdı. O, bu pyesləri ağacdan düzəldilmiş nəfəsli alətlərdə və orkestrlə hazırlamağa və Yaponiyada ifa etməyə ümid edirdi. “Mən Azərbaycan musiqisini çox xoşlayıram,” o bizə yazmışdı. Biz onun üçün notları tapdıq. Bakıda Xəzər dənizinin ekoloji vəziyyəti barədə dissertasiya yazan bir ABŞ tələbəsi Bakı ilə əlaqə yaratmaq istəyirdi. Bir fransız Azərbaycanın ənənəvi musiqi janrı olan muğam haqqında daha çox məlumat almaq istəmişdir. Və beləliklə bu siyahı uzanır.

Dünya əhəmiyyətli kitabxanalar yenidən tərtib olunmuş Exxon şirkətinin maliyyələşdirdiyi Azərbaycan-İngilis lüğəti ilə (Oruc Musayevin tərtib etdiyi) getdikcə daha çox maraqlanırlar. Bu kitab artıq Harvardda rəflərdə tapıla bilər. Bir neçəsinin adını çəkməli olsaq, Oksford, UCLA, Nyu York ictimai kitabxanası, Berlin Universiteti və Texas Texniki Universiteti rəflərində də bu kitab mövcuddur. Biz bu prosesi həyata

keçirməkdə yardımçı olduğumuz üçün fəxr edirik. Bütün bu mədəni əlaqələr Azərbaycanın dünya xəritəsində tanınmasına xidmət edir.

Bunun əhəmiyyəti varmı?

Soruşula bilər: Azərbaycanın beynəlxalq arenada tanınmasının əhəmiyyəti varmı? Biz inanırıq ki, bu tənqidi fikirdir. Bu şaiələrin, anlaşılmazlığın və yalanların qarşısını gündəlik şəxsi səviyyədə almaq çox vacibdir. Siyasi arenada siyasi liderlər üçün informasiyalandırılmış qərarlar vermək çox vacibdir. Dəqiq məlumat və anlaşılma Azərbaycan müstəqilliyinin himayədarı, Azərbaycanın özünü idarə etməsinin müdafiəçisi kimi çıxış edir. Bu da öz növbəsində ölkənin iqtisadi inkişafının və təhlükəsizliyinin təminatında əvəzsis rol oynayır.

Bəzi şərhçilər hesab edirlər ki, əgər Azərbaycan 1992-ci ildə BŞ Konqresi “Azadlıq Dəstək Aktı” qəbul edəndə daha yaxşı tanınmış olsaydı, onda Azərbaycana yardımı məhdudlaşdıran 907-ci düzəliş heç vaxt olmazdı. Ancaq zərər artıq vurulmuşdur. Və 1 milyona yaxın Azərbaycan qaçqını da bunun nəticəsində ilk zərər çəkənlərdən olmuşlar.

Bu günlərdə Azərbaycanın Avropa Şurasının üzvlüyünə daxil olma məsələsinə baxılması prosesində onların vəziyyəti necə qəbul etmələri Azərbaycanın şansını artırır və yaxud da ki, itirir bilərdi. Bu sadəcə olaraq bizim Azərbaycanın dünyada tanınmasına böyük ehtiyac vardır fikrinin daha bir səbəbidir. Lakin bu o deməkdir ki, bu iş hələ yenidən başlanmışdır. Hələ görüləsi çox işlər var.

Və yeri gəlmişkən, əgər nə vaxtsa Azərbaycanın paytaxtı haqqında sual meydana çıxsın, ümid edirik ki, siz bizim bu “Bakı! Bakı!” adlı yay nömrəmizi xatırlayacaqsınız—hətta düzgün cavab üçün 250000 dollar udmaq şansı sizə düşməsə belə.

Tərcümə: Ülviyyə Məmmədova

Redaktə edən və veb üçün hazırlayan: Arzu Ağayeva